

Marek Szymula

Milenijne ogólnopolskie sympozjum duchowości pt. "Duchowość Europy" zorganizowane przez Sekcję Teologii Duchowości Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Studia Theologica Varsaviensia 38/2, 209-213

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAREK SZYMULA

**MILENIJNE OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM DUCHOWOŚCI
PT.: „DUCHOWOŚĆ EUROPY” ZORGANIZOWANE PRZEZ
SEKCJĘ TEOLOGII DUCHOWOŚCI
UNIwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego**

Dnia 10 maja 2000 roku odbyło się kolejne, tym razem Milenijne Ogólnopolskie Sympozjum Duchowości pt.: „Duchowość Europy” zorganizowane przez Sekcję Teologii Duchowości UKSW, na której czele stoi ks. prof. dr hab. Stanisław Urbaniński, twórca polskiej szkoły duchowości. Do udziału w Sympozjum zostali zaproszeni J. E. ks. bp dr Adam Lepa, uczestnik II Synodu Biskupów dla Europy, J. E. Ks. Bp dr Stanisław Stefanek, Dyrektor Instytutu Studiów nad Rodziną UKSW, J. E. Ks. abp dr Stanisław Nowak, Metropolita Częstochowski, ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz, Prodziekan Wydziału Teologicznego UAM, o. dr Kazimierz Synowczyk OFMCap, Dyrektor Studium Duchowości „Honoratium” w Zakroczymiu oraz prof. dr hab. Antoni Czyż, historyk literatury UKSW.

Ks. prof. dr hab. S. Urbaniński, twórca i kierownik Sekcji Teologii Duchowości UKSW, otwierając Sympozjum wskazał na wartość chrześcijańskich korzeni jednoczącej się Europy. Stąd jej współczesny kształt – jak podkreślił ks. Profesor – należy budować na tych wartościach, które ją kiedyś ukształtowały. Odwołując się do słów Jana Pawła II wypowiedzianych w Gnieźnie w roku 1997: *nie będzie jedności Europy, dopóki nie będzie ona wspólnotą ducha* podkreślił, iż od początku pontyfikatu obecny papież przedstawiał nową wizję Europy. W niej chrześcijaństwo stanowi nade wszystko element łączący, choć jest to rola tak często mało dostrzegana, czy wręcz pomijana. Duchowość europejska oparta na korzeniach chrześcijańskich jest głęboko ludzka i zgodna z naturą człowieka. Jakby uboga stała się kultura europejska, gdyby zabrakło w niej chrześcijańskiej inspiracji. Niestety, współcześnie kultura laicka tłumi naturalne dążenia człowieka w dziedzinie ducha. W zlaicyzowanej Europie ujawnia się silna presja społeczna, aby nie mówić o życiu duchowym i religijnym. A przecież jedynie duchowość może stać się podstawą głębokich relacji między ludzkimi. Bez uznania duchowych potrzeb człowieka jesteśmy skazani jedynie na manipulację. Kończąc ks. Profesor Urbaniński podkreślił pozytywny wymiar rozpoczynających się obrad, mających na celu ukaza-

nie nieprzemijalnych wartości chrześcijaństwa, na których powinna opierać się jednocząca Europa.

Pierwszym prelegentem był ks. prof. dr hab. Paweł B o r t k i e w i c z. Wygłosił on referat pt. „Duchowość orędzia gnieźnieńskiego Jana Pawła II do Europy”. Prelegent podkreślił, iż europejska rzeczywistość religijna i kulturowa są ze sobą integralnie powiązane. Fundamentem tego związku jest człowiek, którego, jak podkreśla niejednokrotnie Ojciec Święty, nie można zrozumieć bez Chrystusa. A zatem, Osoba Chrystusa stanowi fundament wspólnoty tożsamości europejskiej. Bez Niego nie można zbudować trwałej jedności. Następnie Prelegent wskazał na dwa zasadnicze aspekty przesłania gnieźnieńskiego. Pierwszy to jego chrystocentryzm i eklezjocentryzm oraz drugi element to wyraźnie nakreślona misja i posłannictwo Kościoła w stosunku do Europy. Podsumowując swoje wystąpienie Prelegent zaznaczył, iż współczesny obraz Kościoła implikuje duchowość świadka. Chrześcijaнин współczesny ma być świadkiem na wzór św. Wojciecha. Ten model chrześcijanina – świadka jest szczególnie aktualizowany w osobie Jana Pawła II.

Jako drugi w programie Sympozjum głos zabrał J. E. ks. bp dr Adam L e p a. Wygłosił referat pt. „Przywrócić Europie duszę?”. Ks. Biskup w swoim wystąpieniu podjął się odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: „Dlaczego należy przywrócić Europie duszę?” oraz „Jak przywrócić Europie duszę?”. Ożywiona dyskusja związana z procesami integracji Europy prowadzi także do konieczności dania odpowiedzi na pytanie: „Co powinno stać się stałym i niezawodnym fundamentem zjednoczonej Europy?”.

Odpowiedzi na tak postawione pytania, jak stwierdził Prelegent, jest dziś wiele i są one zróżnicowane, ponieważ formułuje się je w oparciu o różne poglądy, stanowiska oraz wizje człowieka i świata. Mówiąc o utracie przez Europę duszy Prelegent przywołał niektóre przesłanki potwierdzające postawioną tezę. Rozumie się dziś ten proces w kontekście rozpowszechnionego poglądu, że chrześcijaństwo poniosło porażkę w Europie, że istniejącą sytuację wykorzystuje się do pogłębiania rozdzwieniu jaki istnieje pomiędzy kulturą a Ewangelią. Wspomniał również o zjawisku praktycznego ateizmu, niepokojącym braku powołań, relatywizmie moralnym, rozwijanej hedonistycznej kulturze i wraz z nią idącą w parze materialistyczną żądzą posiadania, jak również zjawisku systematycznego niszczenia rodzin w Europie. Ta rzeczywistość wymaga przywrócenia Europie duszy. Nowa jedność Europy aby była trwała musi być budowana na wartościach, które ją kiedyś ukształtowały. Przesłanki polityczne i ekonomiczne już nie wystarczają w budowaniu trwałej jedności Europy. Europie należy „dać duszę”, to znaczy budować ją na wartościach chrześcijańskich, które są niezastąpione.

Odpowiadając na postawione wcześniej pytanie: „Jak przywrócić duszę Europie?”, ks. bp Lepa stawia inne: „Gdzie należy szukać duszy Europy?”. Kontynu-

ując swą wypowiedź stwierdza, iż dusza Europy to coś więcej niż owoce rąk człowieka. Natomiast do zasadniczych elementów duszy Europy można zaliczyć: wierną służbę Bogu i Chrystusowi; męczenników za wiarę i pamięć o nich; działania które odradzają człowieka moralnie i kulturalnie; troskę o prawo do życia człowieka od jego poczęcia aż do śmierci; prymat wartości chrześcijańskich nad wartościami politycznymi i ekonomicznymi.

Proces przywracania duszy Europie winien opierać się o trwałe wartości. Nie można bowiem budować Europy na wartościach kruchych i przemijających. Zatem zadaniem Kościoła, głosiciela trwałych wartości Ewangelii, jest formowanie poczucia tożsamości Europy oraz kształtowania dojrzałych postaw religijnych, moralnych i społecznych. W nich bowiem znajdzie swoje miejsce dusza Europy.

Kolejny prelegent ks. bp dr Stanisław Stefanek wygłosił referat pt. „Co wniesie w zjednoczoną Europę duchowość polskiej rodziny?”. W swoim przedłożeniu ks. Biskup podkreślił wspólnototwórczą rolę rodziny, która jest wspólnotą i wspólnotę tworzy. W tym aspekcie istnienia polskiej rodziny widzi Prelegent jej bogactwo, które może ona wnieść do jednoczącej się Europy. Spośród tych wartości wymienił i omówił następujące: Wiara w Boga i szczególne miejsce Matki Bożej w polskiej rodzinie; nie wygasłe poczucie winy i grzechu oraz poczucie świętości; Maryjny wzór ogniska domowego; zdrowy osąd sumienia, który stanowi podstawę ładu społecznego; podkreślana wartość życia rodzinnego, aż po entuzjazm wobec rodziny; rozumienie rodziny jako osobistego celu i szczęścia oraz wierność w obrocie życia poczętego.

Po pierwszej części obrad, przy licznych udziale przybyłych uczestników Sympozjum, sprawowana była Msza św. koncelebrowana pod przewodnictwem J. E. ks. abp. dr. Stanisława Nowaka. Po Mszy św. oraz przerwie obiadowej rozpoczęły się obrady drugiej części Sympozjum.

Jako pierwszy po przerwie zabrał głos ks. abp dr Stanisław Nowak, Metropolita Częstochowski. Wygłosił referat pt. „Duchowość cywilizacji Miłosierdzia św. Faustyny nadzieją Europy”. Na początku Prelegent uzasadnił współczesne doświadczenie kryzysu cywilizacji Europy. Wiąże go z przyjmowaną obecnie antropologią człowieka. Zauważył, iż przejawiają się obecnie tendencje ahisteryczne, odrzucające historię zbawienia – co prowadzi do kryzysu godności osoby człowieka. Natomiast kryzys antropologiczny prowadzi do kryzysu prawdy o Bogu Stwórcy, co w konsekwencji prowadzi ku cywilizacji śmierci. Dlatego jako antidotum na kryzys współczesnego świata ks. Arcybiskup wyraźnie wskazuje na potrzebę budowania cywilizacji miłości i miłosierdzia. Wobec kryzysu cywilizacji współczesnego świata, alternatywą jest cywilizacja oparta o Miłosierdzie Boże, które określił jako „rzucenie się w ocean, w przepaść” Miłości i Miłosierdzia Bożego. Św. Faustyna Kowalska, polska zakonnica, niesie światu miłość i miłosierdzie głosząc, je jako najwięk-

sze przymioty Boga. Miłosierdzie Boże winno więc być podstawą życia opartego na priorytetach: osoby nad rzeczą; „być” nad „mieć”; miłosierdzia nad sprawiedliwością. Następnie Prelegent omówił trzy aspekty Miłosierdzia Bożego: 1. Wyznanie Miłosierdzia Bożego przez ufne otwarcie się na Boga i człowieka. 2. Czerpanie z Bożego Miłosierdzia. Człowiek nie znajdzie zbawienia poza Bożym Miłosierdziem. Podejmując proces całkowitego oddania się Bogu i ciągłego nawrócenia może budować cywilizację miłości. 3. Praktykowanie miłosierdzia zaczerpniętego z ufności w Miłosierdzie Boże. Czyn miłosierdzia jest najbardziej czytelnie wyrażany w solidarności międzyludzkiej. Człowiek bowiem dociera do Boga Miłosierne go na tyle na ile sam czyni miłosierdzie.

Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Antoni Czyż. W referacie pt. „Duchowość ignacjańska w literaturze barokowej Europy” naszkicował panoramę zagadnień związanych z wielogłosową epoką baroku. Duchowość ignacjańska miała dla tej epoki znaczenie podstawowe określające literaturę i sztukę baroku jako epoki potrydenckiej. Prelegent omówił problematykę metodologiczną interdyscyplinarnych badań historycznych polegających na łączeniu różnych postaw badawczych i rozmaitych warsztatów w celu osiągnięcia określonych pożytków hermeneutycznych. Następnie ukazał ewangeliczne inspiracje epoki baroku w kontekście wysiłku poszukiwania wewnętrznego doświadczenia osoby. Barok bowiem na nowo przemyślał człowieka i odczuł jego wnętrze. Narzędziem kształtowania odnowionego chrześcijaństwa była w dużej mierze duchowość ignacjańska – jako szkoła duchowa oddana osobie. Kolejnym obszarem refleksji prof. Czyża była analiza duchowości ignacjańskiej w kontekście kultury potrydenckiej będącej próbą humanizmu chrześcijańskiego. Szczególnie ważną dla tego okresu była antropologia ćwiczeń duchownych św. Ignacego Loyoli. Zawarta w książeczce „Ćwiczenia duchowne” integralna wizja człowieka jako osoby ukazała personalizm św. Ignacego, podkreślający aktywność człowieka zmierzającego do wewnętrznego przeobrażenia. Ostatnim zagadnieniem była analiza literatury baroku w kręgu idei. Podstawą duchową dla tej literatury jest, jak podkreślił Prelegent, duchowość ignacjańska, szczególnie z docenieniem roli zmysłu wyobraźni. Kończąc prof. Czyż podsumował swój wykład stwierdzeniem, iż duchowość ignacjańska była dla epoki baroku fundamentem myślenia antropologicznego i lekcją wolności duchowej.

Ostatnim prelegentem w ramach Sympozjum był o. dr Kazimierz Syn o w c z y k OFM Cap. Wygłosił referat pt. „Dar braterstwa franciszkańskiego dla duchowości jednoczącej się Europy”. Prelegent na wstępie zaznaczył, iż pokolenia franciszkanów niosą dla jednoczącej się Europy doświadczenie życia i drogę jedności duchowej, która wyraża się w braterstwie. Następnie wychodząc od problemu poszukiwania jedności w Europie omówił próby jednoczenia w oparciu o wspólną ekonomię, wspólną ideologię oraz interes narodowo-społeczny. Kolejnym etapem była

refleksja nad źródłem daru braterstwa we wspólnocie św. Franciszka. Prelegent wskazał na trzy źródła: powołanie płynące od Boga, zrodzenie z autorytetu św. Franciszka, wychowanie przez Kościół Katolicki. Ostatni etap refleksji Prelegent poświęcił przesłaniu brata Franciszka dla jednoczącej się Europy wyrażonemu w pytaniach: Europo kto cię powołał, kto jest Twoim ojcem, kto jest Twoją matką? Podsumowując Prelegent zaznaczył, iż Europie potrzeba ducha św. Franciszka z Asyżu, jego wiary w Boga i w Kościół święty, jego miłości braterskiej do człowieka i stworzeń. Ideał braterstwa św. Franciszka stanowi wzór dla jednoczącej się Europy.

Symposium zakończył ks. prof. dr hab. Stanisław Urbaniś składając podziękowanie Prelegentom oraz przybyłym gościom.